

Asia: VM212:00/2018 VN/10384/2019

Lausuntopyyntö valtionavustushankkeessa (VM212:00/2018) toimivan järjestöjaoston väliraportista

1 Taustatiedot

Lausunnonantaja

Yhdistys

2 Järjestöjaoston alustavat ehdotukset ja selvityksen kohteet

1 Monivuotiset toiminta-avustukset (s. 14)

Kannatamme raportin ehdotuksia ja pidämme erityisen hyvänä ehdotusta monivuotisista yleis- ja kohdennetuista avustuksista. Useammalle vuodelle annettavat ohjeelliset avustussuunnitelmat mahdollistavat erityisen tuen tarpeessa olevien ihmisten pitkäjänteisen järjestölähtöisen auttamistyön ja työn kehittämisen ympäröivän yhteiskunnan muutoksessa.

Näemme, että pidemmällä ajalle tehdyt päätökset keventävät hallintoa myös avustusta myöntäville tahoille. Raportointivaatimuksia on myös hyvä suhteuttaa toimintaan laajuuteen ja vakiintumiseen, jotta avustusta saavien järjestöjen työpanos voidaan käyttää optimaalisesti kohderyhmän palvelemiseksi.

2 Valtionavustushakujen koordinointi (s. 15)

On hyvä, että monitahoiset valtionavustusprosessit selkeytyvät ja niitä koordinoidaan paremmin jatkossa. Uuden koordinoitun ja yhdenmukaisemman toimintamallin sekä yhteisten tietojärjestelmäpalveluiden kautta on saavutettavissa toimintaan tehokkuutta ja säästöjä. Erityisesti pidämme tärkeänä systemaattista valtionavustuksia myöntävien eri tahojen seuranta. Myönnettävät avustukset, niiden seuranta ja tulokset tulevat olla tiedossa.

3 Valtionavustusten digitaalinen haku ja raportointi (s. 15)

Digitaaliset haku- ja raportointimenettelyt ovat kannatettavia. Järjestöjen hallinnon keventäminen edelleen on tärkeä asia, jotta järjestölähtöinen auttamistyö voidaan kohdentaa optimaalisesti kohderyhmän tukemiseen.

Käytössä olevien verkkopalveluiden tulee olla saavutettavia ja helppokäyttöisiä. Neuvontaa tulee olla saatavilla riittävästi ja hakuohjeiden tulee olla selkeät ja käyttäjäystävälliset. Esimerkiksi avata selkeästi mitä jossain hakukentässä pyydetään täyttämään. Aiemmin jossain lomakkeen kohdassa on saattanut olla ohjeena sama teksti kuin otsikossa, joka ei palvele lomakkeen täyttäjää.

4 Valtakunnallisten keskusjärjestöjen rooli valtionavustustoiminnassa (s. 16)

Pidämme mielenkiintoisena ehdotuksena valtakunnallisten keskusjärjestöjen roolin kehittämistä valtionavustustoiminnassa. On kuitenkin huomioitava, että järjestöjen toimintakenttä Suomessa on moninainen. Esimerkiksi Suomen CP-liitto ry koordinoi ja palvelee yhdenmukaisesti valtakunnallisesti kohderyhmän ihmisiä. Jäsenjärjestöt toimivat valtakunnallisesti, mutta vapaaehtoisvoimin. He ovat lähimpänä kohderyhmän ihmisiä ja useimmat yhdistykset toimivat erittäin niukoin taloudellisin resurssein. Paikallisen toiminnan resurssien lisääminen voisi vahvistaa toimintaa ja tukea kohderyhmän ihmisiä entistä paremmin. Kuitenkin on huomioitava, että vammasta aiheutuvien toimintarajoitteiden vuoksi vapaaehtoiset tarvitsevat palkattujen työntekijöiden tukea. Näin ollen mahdollisten eteenpäin myönnettävien avustusten taso tulisi olla riittävä myös henkilöstöresursseihin. Avustusten hakemisessa tarvittava ammattiosaaminen on myös keskeinen. Kaikessa kehittämistyössä tuleekin huomioida järjestöjen rooli, toimintakenttä ja kohderyhmän tarpeet.

5 Rahapeliteuttoja jakavien ministeriöiden toimintatapojen yhdenmukaistaminen (s. 17)

Pidämme tärkeänä vastuullista valtionavustustoimintaa ja kestäviä rahapelitoiminnan tuottojen käyttöperiaatteita. Valtionavustusta myöntävien tahojen toimintatapojen tulee olla yhtenäiset, selkeät ja läpinäkyvät. Järjestöille tulee myös antaa aito mahdollisuus vaikuttaa tuleviin avustusprosesseihin ja mahdollisuus reagoida muutoksiin. Muutoksiin tulee varata riittävästi aikaa ja niistä tulee tiedottaa hyvissä ajoin.

6 Valtionavustustoiminnan uusi toimintamalli (s. 18)

Kannatamme ehdotusta.

7 Odottamattomien muutosten huomioon ottaminen (s. 18)

Toimintaympäristön äkillisetkin muutokset voivat vaatia toiminnan muuttamista, joten on hyvä, että on riittävästi joustoa.

8 Toiminnassa tapahtuvien olennaisten ja/tai odottamattomien muutosten ilmoittaminen (s. 19)

Muutosten ilmoittamisessa on hyvä olla selkeät ohjeet ja joustavat toimintatavat. Ohjeiden tulisi olla käytettävissä hakuvaiheessa.

9 Yhdistysten talouden ja toiminnan raportointi (s. 19)

Yhdistysten raportointivelvollisuudet tulee olla selkeät, ennakoitavat ja läpinäkyvät. Muutoksia ei saa toteuttaa yhtäkkiä. Seuratakriteerit tulee olla hakijoiden tiedossa jo hakuvaiheessa. Jos halutaan laajempaa vaikuttavuustutkimusta, tähän tulee myöntää myös resursseja.

10 Yhdistysten osallisuus ja vaikuttaminen (s. 20)

Edustamme erityisen haavoittuvassa asemassa syntymästään saakka olevia neurologisesti vammaisia ihmisiä ja heidän läheisiään. Heidän tuen tarpeensa on elämänmittaista, tiedon ja vertaistuen toteutuminen sosiaali- ja terveysjärjestöjen kautta on korvaamatonta.

Järjestön tarve on lähtenyt alunperin kohderyhmän perheiden erityisestä tuen ja tiedon tarpeesta koskien edustamiamme vammoja. Tämä kuvastaa suomalaista kansalaisjärjestötoimintaa. Vastaavan toiminnan tulee jatkossakin olla lähtökohtaisesti riippumaton julkisen vallan ohjauksesta. Kansalaisten oma hyvinvoinnin eteen tehtävä vapaaehtoistyö tarvitsee resursseja, jonka pitkäjänteinen valtionavustustoiminta on mahdollistanut Suomessa.

On hyvä, että tulevaisuudessa halutaan edelleen vahvaa yhteistyötä valtion ja järjestöjen sekä yhdistysten välille sekä vahvistaa yhdistysten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia.

Järjestöillä on ruohonjuuritason tietoa esimerkiksi syrjäytymisuhasta ja kuormittumisesta. Perheet ja vammaiset ihmiset tarvitsevat rinnallakulkijaa, joka ymmärtää vamman aiheuttamia sosiaalisia, fyysisiä ja psyykkisiä kuormitustekijöitä. Järjestöt mahdollistavat toimijuuden, lisäävät yhdenvertaisuutta ja osallisuutta tarjoamalla matalan kynnyksen toimintaa. Tätä tietoa kannattaa hyödyntää myös valtionavustusten kohdentamisesta eniten apua tarvitseville.

11 Valtionavustushakemusten ja -selvitysten käsittely tiimeissä (s. 21)

Kannatamme ehdostusta. Luotettava ja moniammatillinen tiimivalmistelu on hyvä asia, jolloin voidaan parhaimmillaan varmistaa ihmisten tarpeisiin pohjautuva järjestöjen avustusten tasavertainen ja riippumaton valmistelutyö. Tiimityö ei kuitenkaan saa lisätä hallinnon kustannuksia ja vähentää järjestöille myönnettäviä avustuksia.

12 Yleisavustusten ja erityisavustusten arviointikriteerit (s. 21)

Selkeät ja ennakolta tiedossa olevat arviointikriteerit on toiminnan suunnittelun lähtökohta, jotta avustuksia voidaan käyttää tehokkaasti. Kannatamme linjausta, että järjestön säännöllisesti toistuva toiminta ja perustyö tulee pääsääntöisesti rahoittaa yleisavustuksella.

Huomautamme, että yhtenäisten arviointikriteereiden laatimisessa tulee huomioida järjestöjen moninaisuus, koska valtionavustuksia saava joukko on erittäin laaja ja toimialat poikkeavat toisistaan paljonkin.

13 Yhteiset vastuullisuuskriteerit (s. 22)

Vastuullisuuskriteerit ovat tärkeitä ja ne tukevat kestävästä yhteiskunnasta tapahtuvaa kansalaisjärjestötoimintaa. On kuitenkin hyvä huomioida, että järjestöjen toimintaympäristöt ja toiminta ovat hyvin moninaiset, joten vastuullisuuskriteerit painottuvat eri tavoin. Järjestöille myönnettävillä avustuksilla tehdään lähtökohtaisesti yleishyödyllistä työtä. Julkisen vallan tulisi kannustaa vastuullisuuskriteereiden edistämiseen, mutta ei asettaa niitä järjestöille niiden puolesta.

14 Varainhankinta ja rahoituslähteiden yhteensovittaminen (s. 22)

On hyvä kehittää varainhankinnan ja rahoituslähteiden yhteensovittamista. Lisäksi tulee huomioida, että järjestöjen oma varainhankinta on useimmiten hyvin vaatimatonta ja satunnaista. Järjestöjen perustoimintaan myönnettävät avustukset tulee olla ennakoitavia ja pitkäjänteisiä, jolla varmistetaan kohderyhmän palveleminen.

Julkisen tahon linjaukset varainhankinnasta ovat osin ristiriitaisia. Toisaalta järjestöjä kehoitetaan lisäämään omaa varainhankintaa ja toisaalta siihen ei ole mahdollista käyttää julkisen tahon myöntämää avustusta. Varainhankinnan kehittäminen vaatii kuitenkin resursseja ja olisi hyvä pohtia miten asiaa voitaisiin edistää myös yhteensovittamisen näkökulmasta tukien järjestön mahdollisuuksia laajentaa tulojaan.

15 Taloustarkastajan tehtävä (s. 23)

On hyvä hyödyntää mahdollisimman laajasti eri alojen asiantuntijoita koko valmisteluprosessissa.

3 Järjestöjaoston väliraportti ja valtionavustustoiminta

Järjestöjaoston väliraporttia koskevat yleiset huomiot

Suomen CP-liitto kiittää tiiviistä esityksestä valtionavustustoiminnan kehittämisen ja digitalisoinnin väliraportista. Esityksestä sai käsityksen tulevista suuntalinjoista ja olennaisimmista asiaan liittyvistä kysymyksistä, joskin ne olivat melko yleisellä tasolla.

Toteutusaikataulu jäi epäselväksi. Tulevista muutoksista, joista osa oli kirjattu jo vuoden 2021 syksystä alkavaksi, tulee informoida järjestöjä riittävän aikaisin, jotta muutoksiin on mahdollista valmistautua.

Valtionavustustoimintaa koskevat yleiset huomiot

Valtionavustustoiminnan kehittäminen virtaviivaisemmaksi ja huomion kiinnittäminen avun tarpeessa olevien ihmisten järjestölähtöiseen auttamistyöhön luovat hyvät mahdollisuudet huomioida toimintaympäristön muutoksia, kuten Veikkaus Oy:n jaettavien rahapelituottojen mahdollinen väheneminen.

Mahdollisesti budjettirahoitukseen siirtyvien avustettavien kohteiden tarkennuksista on myös tärkeää tiedottaa avoimesti ja ajoissa valtionavustuksia saavalle järjestökentälle.

Tässä uudistuksessa on tärkeää luoda aikaa kestävät rakenteet järjestölähtöisen avustustoiminnan mahdollistamiseksi myös tulevaisuudessa.

Digitalisoinnin hyödyntäminen kaikessa on erittäin tärkeää ja tuo tehokkuutta ja säästöjä avustustoimintaan.

Valtionavustuskäytäntöjen yhdenmukaistamista koskevat ehdotukset järjestöjaostolle valmistelun jatkamiseksi

Miten jatkossa valtionavustuksia haetaan, jos järjestölle on myönnetty useammalta eri valtionapua myöntävältä taholta avustuksia. Olisiko jatkossa mahdollista hakea avustusta yhdellä hakemuksella, johon eritellään eri tahoille osoitetut avustushakemukset?

Vai voisiko järjestö jättää yhden hakemuksen ja saada yhdestä paikasta päätöksen ja eri myöntäjätahot koordinoisivat taustalla rahavirrat, jolloin hakijan ei tarvitse tuntea koko valtionavustusjärjestelmää. Tämä voisi vähentää myös avustusvalmistelun hallintotaakkaa.

Selvennystä vaatisi myös eri ministeriöiden avustuskelpoisuuden kriteereiden erot, miten tämä toimisi yhden hakuportaalin palvelussa.

Silander Marju
Suomen CP-liitto ry